

SECTION 7. CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY. CRIMINAL AND PENAL LAW

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-615-7-19>

CERTAIN LEGAL ASPECTS OF COUNTERING RUSSIA'S USE OF CRYPTO-ASSET ATTRACTION SCHEMES AS A TOOL FOR EVADING SANCTIONS

ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ВИКОРИСТАННЯ РОСІЄЮ СХЕМ ЗАЛУЧЕННЯ КРИПТОАКТИВІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ УНИКНЕННЯ САНКЦІЙ

Davydiuk V. M.

*Doctor of Law, Associate Professor,
Professor of the Department of Law
Higher private educational institution
«Dnipro humanitarian university»
Dnipro, Ukraine*

Давидюк В. М.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри права
Вищий навчальний приватний заклад
«Дніпровський гуманітарний
університет»
м. Дніпро, Україна*

Позитивний тренд щодо поширення криптовалют в світі продовжується. Відповідно до даних аналітичної компанії Chainalysis, яка у вересні поточного року представила щорічний Глобальний індекс [1], за період з червня 2024 по червень 2025 року Азіатсько-Тихоокеанський регіон демонстрував найбільше зростання з точки зору прийняття криптовалют (+69% за рік). У той же час, якщо говорити про абсолютні цифри, то тут лідерами є Північна Америка та Європа, які протягом вищевказаного періоду отримали 2,2 трлн доларів та 2,6 трлн доларів у криптовалютах відповідно. Серед усіх країн світу, за рівнем прийняття криптовалют Україна посідає 8 місце. Слід зазначити, що росія в даному рейтингу розташувалась на 10 місці.

Широке прийняття криптовалют в світі призвело до того, що все більше традиційних фінансових установ декларують наміри щодо запуску власних стейблкоїнів [2].

Вищевказані аналітичні дані свідчать про доволі швидке впровадження криптовалют в світові фінансові розрахунки. Прогнозуємо, що вказана тенденція прискориться після набрання чинності законом

«Genius» у США, підписаного президентом Трампом у липні 2025 року, який створює регуляторну базу для функціонування стейблкоїнів [3].

Слід зазначити, що такими перевагами криптоактивів, як-то анонімність, децентралізація, висока швидкість розрахунків, в даний час уміло користується країна-агресор росія.

Від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну країнами демократичного світу було застосовано широкий комплекс фінансових санкцій щодо російської федерації. Зокрема, станом на вересень 2025 року мова йде про розробку і затвердження 19 пакету санкцій.

У той же час, не дивлячись на те, що вказані санкції здійснюють значний вплив на широкий спектр економічних процесів, що відбуваються в росії, країна-агресору певним чином вдалось адаптувати свою економіку відповідно до діючих реалій, яка продовжує функціонувати і наповнювати бюджет, значна частина якого йде саме на фінансування загарбницької війни проти України.

Констатуємо, що в даний час, саме криптовалюта є одним із інструментів, який дозволяє росії обходити накладені на неї санкційні обмеження. Країна-агресор активно використовує тіньові фінансові схеми-розрахунків з використанням криптоактивів, у тч. при здійсненні продажу власних сировинних ресурсів (які є одним із основних джерел надходження доходів до бюджету рф), закупівлі необхідної сировини, комплектуючих та обладнання (у тч яке використовується для виробництва зброї).

Так, згідно результатів розслідування Financial Times, опублікованого в червні 2025 року, один з російських банків, що перебуває під санкціями, разом з приватною особою, відомою своїми шахрайськими діями в Молдові, створили криптовалюту A7A5, яка використовувалась для проведення фінансових розрахунків в обхід накладених на росію санкцій. Запуск криптовалюти відбувся в лютому поточного року в Киргизстані. В подальшому, саме в Киргизстані розпочала свою роботу криптобіржа Grinex, за допомогою якої країна-агресор, використовуючи криптовалюту A7A5, провела фінансових операцій на суму понад 9 млрд доларів США [4].

Використання вищевказаної тіньової схеми було зумовлено тим, що окремі російські банки, завдяки впровадженям демократичною спільнотою санкціям, біли відключені від системи міжнародних банківських платежів SWIFT.

Слід зазначити, що США відреагували на здійснення росією вищевказаних тіньових фінансових операцій та в серпні 2025 року внесли до списку санкцій криптобіржу Grinex та ряд інших фізичних і юридичних осіб, пов'язаних зі створенням та функціонуванням криптовалюти A7A5 [5].

Вищевказані приклади вказують на те, що росія доволі оперативно адаптується до санкцій, накладених на неї світовим співтовариством. При здійсненні фінансових операцій суб'єктами господарювання країни агресора активно використовуються в тому числі і можливості криптовалют.

Враховуючи викладене, вважаємо, що основні зусилля профільних міністерств та відомств України, разом з їх міжнародними партнерами повинні бути направлені не тільки на постфактум реакцію на вищевказані факти (як – то внесення відповідних компаній та фізичних осіб до оновлених санкційних списків та запровадження економічних обмежувальних заходів, в тому числі під час ухвалення Радою Європейського Союзу наступного, 19-го пакету санкцій проти рф) але й якнайшвидшу розробку та впровадження міжнародних нормативних актів, які б унеможливили використання криптоактивів для здійснення тіньових фінансових схем країною-агресором в майбутньому.

Література:

1. The 2025 Global Adoption Index: India and the United States LeaCryptocurrency Adoption. URL: https://www.chainalysis.com/blog/2025-global-crypto-adoption-index/?mkt_tok=NTAzLUZBUC0wNzQAAAGctUpXt9hp7kjursWbxMG28jtchGmdFeDs-hbYGY3U3dN77A378RQ7sK44EeFnX_LlrhFCXx5N3-goPz8f14fedglQUIHkwYEVsb5P7mH38X4#key-takeaways (дата звернення 11.09.2025).
2. Citi розглядає можливість запуску стейблу. Як традиційні фінансові учасники активно впроваджують криптовалюту. URL: <https://techinfo.com.ua/5803-citi-rozghliadaie-mozhlyvist-zapusku-steyblu-iak-tradytsiyni-finansovi-uchasnyky-aktyvno-vprovadzhuut-kryptovaliuty/> (дата звернення 11.09.2025).
3. Пояснення Закону GENIUS: Законодавство, правила та посібник з дотримання вимог щодо стейблкоїнів США. URL: <https://www.financefeeds.com/uk/genius-act-explained-u-s-stablecoin-law-rules-and-compliance-guide/> (дата звернення 11.09.2025).
4. У Киргизстані виявили криптобіржу РФ для обходу санкцій – FT. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4793636-u-kyrhyzstani-vyavyly-kryptobirzhu-rf-dlia-obkhodu-sanktsii-FT> (дата звернення 11.09.2025).
5. Treasury Sanctions Cryptocurrency Exchange and Network Enabling Sanctions Evasion and Cyber Criminals. URL: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sb0225> (дата звернення 11.09.2025).